

Haritalardan Silinen Kentler:

HACİVELİ-GİNOLU-AYANDON-IS

Hacıveli, Ginolu, Ayandon ve İstefan. Bu kentlerin yazgısı bir: Yakınlarındaki akarsuların ağızları bir zamanlar koy'du (körfez). Bu koyların zamanla dolması ve deniz kıyısında daha iyi yaşanılabilecek birer düzlük oluşması nedeniyle **Abana, Çatalzeytin, Türkeli ve Ayancık** öne çıkarak bu eski kentler haritalardan silindi.

Hayati Tahsin YILMAZ

Güncelleme 2018 Hacıveli, Eski çağlarda **İnebolu, Ginolu** ve **İstefan**'la beraber öne çıkıyordu. Bu dört yer, yalnızca kıyılarımızın değil, Paflagonya'nın(*) da önemli kentleri arasındaydı.

*) Paflagonya, **Kızılırmak**'tan **Filyos Çayı**'na dek ve çoğu kez **Çankırı**'yı da içine alan bölgemizin adıdır (**Paflagonya** yalnızca "**Kastamonu**" değil. **Kastamonu**'dan başka çoğu kez bugünkü **Bartın, Karabük** ve **Sinop** illerinin tümüyle, **Zonguldak, Çankırı, Bolu, Samsun** ve **Çorum** illerinin bir bölümünü kapsıyordu).

Örneğin Rest Fenner'in Antik Çağ'a ilişkin "**Küçük Asya**" (Asia Minor) haritasındaki (Londra, 1835) **Paflagonya**'da bulunan 7 kent arasında **Hacıveli** de var. Bu haritada **Filyos Çayı**'ndan **Kızılırmak**'a dek kıyı kesiminde **Amasra** (Amastris), **Gideros** (Cytoris), **Hacıveli** (Aegnetes) ve **Sinop** (Sinope) var (Kerempe'den İnceburun'a yalnızca Hacıveli). İçerdeki kentler de **Kastamonu** (Germanicopolis*), **Çankırı** (Gangra) ve **Tosya**'dır (Docea).

*) **Germanicopolis**'ten söz eden tarihçilerin çoğu, **Çankırı**'nın eski bir adı olduğunda birleşiyor. Az sayıda tarihçi de **Kastamonu**'nun eski bir adı olduğunu yazıyor. Birkaç eski haritada Germanicopolis'i Kastamonun yerinde, **Gökırmak**'ın üzerinde bulduk. Karaçomak Deresi Gökırmak'a (Daday Çayı) dökülüyor. Bu haritada "**Çankırı**"nın (Gangra) da bulunmasına bakılırsa, buranın **Kastamonu** olması olasılığını artırıyor. Kimi haritalarda Kastamonu'nun eski bir adı olarak "**Ginepoli**" var. Ginepoli, **İnebolu** ya da daha çok **Ginolu**'nun da eski bir adıdır (tarihçiler bu konuda anlaşamıyor).

Robert Mayo, "**Antik Coğrafya ve Tarih**" yapıtında, **Paflagonya**'nın 10 kenti arasına **Hacıveli**'yi de koyar:

1- Amastris (**Amasra**), 2- Cyturus (**Gideros**), 3- Abonitichos (**İnebolu**), 4- Gangra (**Çankırı**), 5- Aeginetis (**Hacıveli**), 6- Cinolis (**Ginolu**), 7- Stephane (**İstefan**), 8- Sinope (**Sinop**), 9- Germanicopolis (**Kastamonu**), 10- Pompeiopolis (**Taşköprü**) ("A View of Ancient Geography and Ancient History", Filedelfiya 1913, Bölüm 1, s 99).

Henry Immanuel Schmidt de, "**Antik Coğrafya**" adlı yapıtında **Hacıveli**'yi **Paflagonya**'nın en önemli 13 kenti arasında sayar(*).

*) Schmidt, "Sinop, İÖ 632 ve sonrasında, **Karadeniz**'in en büyük tecimsel kenti oldu" der. Filazof **Diyojen** ve Ozan **Diphilus**'un Sinoplu olması da Schmidt'i etkiler. Schmidt, Sinop'tan sonra saydığı "en önemli" 12 yer içine «bu dört kent»i de koyar: 1- Sesamus (**Amasra**), 2- Cyturus (**Gideros**), 3- Abonitichos (**İnebolu**), 4- Gangra (**Çankırı**), 5- Erythini (**Çakraz**), 6- Aegialus (Cide'nin 17 km doğusundaki Aydos Köyü-**Sakallı**), 7- Aeginetes (**Hacıveli**), 8- Cimolis (**Ginolu**), 9- Pompeiopolis (**Taşköprü**), 10- Germanicopolis (**Kastamonu**), 11- Andrappa (**İskilip**) ve 12- Cratia (**Gerede**). ("An Introduction to Study of Ancient Geography", Londra 1861, s 219-220).

Mayor James Rennell, "**Batı Asya**" (Western Asia, Londra 1831) adlı yapıtında **Kerempe** ile **İnceburun** arasındaki dört kenti şöyle sıralar, (2. Kitap s 118):

1- **Ainaboli** ya da **Ineboli**, eski adı **Ionopolis** ya da **Abonimoenia** (İnebolu), **Kastamonu**'nun (Castemuni) limanı.

- 2- **Ghinuk** ya da **Inichi** (İlişi), eski adı **Aeginetes** (Hacıveli*).
- 3- **Kinoly** ya da **Cinolis** (Ginolu).
- 4- **Astafan** ya da **Stephane** (İstefan).

*) Tarihçilerin pek çoğu **Hacıveli**'nin (Aeginetes) adını **İlişi** ile karıştırmış. **Aeginetes**'in sonraki adını "**Hacıveli**" yerine "**Ghinuk**" ya da "**Inichi**" olarak (ya da ikisini birden) veriyorlar (bu adın Elich, Inichi, İmchi, Inidji, İenitchi, Yenitchi, Ynucci, Inucci, Ghinne, Ghinuc, Ghinuch, Guinie, Guinuc, Ginuc, Ghinuc, Ghinur, Guinise gibi yazılışlarına da rastladık). Bu iki ad da (Ghinuk ve Inichi) **İlişi**'nin eski adlarıdır. **Cevat Coşkun** (İlişi, 1944), "1500'lü yıllarda **Cenevizliler** köye (İlişi), **Aeginetes** yerine, zamanın ünlü **İtalyan** diplomatı Kardinal **Girolamo Ghinucci**'nin (1480-1541) adını verdiler: **Ghinucci**. Bu ad zamanla **Ghinuc**, **Ghinuc**, **Guinuc**, **Ynucci**, **Inucci** ve **'İnişi'** oldu. 1800'lü yıllarda **'İlişi'** adı dilimize daha yakın gelmeye başladı" diyor. **Cevat Coşkun**, **İlişi**'nin daha önceki adının "**Aeginetes**" olduğunda direniyor. Bu konuda benim erişemediğim birçok belge ve haritaya ulaşmış. Ama şu durumu gözden geçiriyor: Bu kaynakların çoğunda ölçümler (**Aeginetes**'in **Ginolu** ve **İnebolu**'ya uzaklıkları) de veriliyor. Bu ölçümlere göre, bu kaynaklarda "**Ghinuk**" ya da "**Inichi**" olarak gösterilen yer "**Hacıveli**"dir. Ayrıca kimi haritalarda hem **Aeginetes**, hem de **İlişi** var. Örneğin kitabımızın kapağındaki Kiepert'in haritası (Abana Belgeseli, İstanbul 2005). Aidan Liddle Arrian, "Periplus Ponti Euxini" (Arrianus'un Karadeniz Seyahati) yapıtında **Aiginetes**'i "**Hacıveli Burnu**" olarak konumlar (sayfa 113). Klaus Belke, "Paphlagonien und Honōrias" (Paflagonya ve Bitinya) adlı çalışmasında (Viyana, 1996) **Aiginetes**'i şöyle tanımlar: Paflagonya kıyısında, **İnebolu** ile **Ginolu** arasında bir yer ve bir akarsu. Bugün bu yer, büyük olasılıkla **İnebolu**'nun 24 km doğusundaki **Hacıveli**'dir" (sayfa 158). Haritalarda **Aeginetes**, çoğu kez **Aeginetes Çayı**'nın doğusunda gösteriliyor. **Cevat Coşkun**, **Aeginetes Çayı**'nın da **İlişi Çayı** olduğunu savlıyor. Oysa **İlişi Çayı** 40; **Ezine Çayı** da 55 km uzunluğundadır ve haritalardaki çay, daha uzun olan **Ezine Çayı**'dır. Kitabımızdaki, andığımız haritada da bu çayın adı hem **Ezine** (Ejine); hem de **Aiginetes** olarak gösteriliyor (İlişi Çayı yok). 9. sayfamızdaki **Barrington**'un haritasının açıklamalarında da **Aiginetes**'in günümüzdeki adını "**Hacıveli**"; **Aiginetes Çayı**'nın (Aiginetes fl) adını da "**Abana Deresi**" olarak vermiş (s 158-159). Sözümlü ettiğimiz bu son iki kaynaktaki birer yanlışa da değinelim: Kiepert'in haritası olan ilkinde "**Anticinolis**", "**Güllüsu**" yerine Çatalzeytin ile **Ginolu** arasında gösterilmiş. **Barrington**'un "atlas"ında da "**Koloussa**"nın yeri "**Helaldi**" (Güzelkent) yerine "**Güllüsu**" olarak verilmiş.

Kimi kez **İstefan**, **Ginolu** ve **Hacıveli** tek tek ya da ikisi-üçü birden **İnebolu**'nun önüne geçiyordu (haritalarda bu üç yer ya da biri-ikisi görülürken, **İnebolu** yoktu). Bir haritada da **Abana**'yı (Apana) **İnebolu**'nun önünde gördük(*).

*) Bu sayfamızdaki 1850 baskılı "**Karadeniz Haritası**" (Map of The Black Sea) adlı bu haritada "Illustrated London News" damgası bulunuyor (Illustrated: Resimli). Başkaca yayımcı adı yok. Bu gazetenin eki olduğu anlaşılan bu haritada Kerempe Burnu ile İnceburun arasında yalnızca **Apana** ve **İstefan** var (bu haritayı, camlı çerçevesinden çıkarmadan kopyalamamıza izin verildiğinden, netlik iyi olmadı).

İstefan, **Ginolu**, **İnebolu** ve **Ayandon** zaman zaman **Abana**'nın ilçesi olmuşlardır. **Ayandon**'u özellikle bu nedenle önemsedik. Gerçekte **Ayandon**, **Abana** gibi ötekilerden yenidir.

Aeginetes'in de (Hacıveli) birçok yazılışı var.

Fotiou Eleni (Tarih öğrencisi, Yunanistan, 1982):

"Bana göre bu **Eginetes**, Yunanca Aiginetes olan **Hacıveli**'nin **Latince** yazılışıdır. **Yunanca** 'ai' ve 'ae' Latinceye çoğu kez 'e' olarak aktarılır. Aiginetes, Aiginitis, Aeginetes, Aeginitis, Eginetes ve Eginitis. Bunların tümü **Hacıveli**'nin adıdır. "**Ekinetes**" örneğinde Eginetes'in 'g'sinin bir yanlışlık sonucu 'k' ile yazıldığını sanıyorum(*)" (özel söyleşi).

*) Per Minas Bijişkyan'ın yanlışı.

William Smith, "Yunan ve Roma Coğrafya Sözlüğü"nde (A Dictionary of Greek and Roman Geography, Londra 1854) **Ginolu**'yu şöyle konumlar:

"Adı '**Kinla**' ya da '**Kinoğlu**' olan bu yer (Ginolu) aşağı yukarı **Kerempe** ile **Sinop** arasındadır. Abulfeda'ya göre burası '**Kinuli**'; Yunan coğrafyacılarına göre de '**Cinolis**' ya da '**Cimolis**'tir. Marcian ve Arrian burayı **İnebolu**'nun doğusuna koyarlar, ama uzaklıkta anlayamazlar."

Smith, bu sözlükte **Anticinolis**'ten de söz eder:

"**Anticinolis**, **Ginolu**'dan 60 stadia(*) uzaklıktadır. Kıyı yolculuklarında gemiler ikisinde de demir atmak gereksinimi duyar" (sayfa 625).

*) **Stadia** (stade, stadium), 185 metrelik Roma ölçüsüdür. **Antik Çağ**'da uzaklıklar "**stadia**", "**ped**" (2964 mm), "**lieue**" (2223 m), "**paume**" (741 mm), "**mille**" (1442 m) gibi ölçülerle gösteriliyor. Günümüzdeki "**mile**"in (mil) kara mili 1609; deniz mili de 1852 m'dir.

J A Cramer, "Küçük Asya" (Asia Minor) adlı yapıtında (Londra 1832) "**Anticinolis**, belki de koyun (Ginolu Koyu) karşısında, **60 stadia** uzaklıkta küçük bir limandır" der (sayfa 627). Cramer, **Ginolu** ile **Haciveli** arasının da 60 stadia olduğunu yazar.

"**Karşı Ginolu**" anlamına gelen **Antikinolis**'in bugünkü adını ve yerini hiçbir kaynakta bulamadık. **Çatalzeytin** ile **Türkeli** arasındaki bu yer büyük olasılıkla, kimi kaynaklarda "**Mineo**" olarak geçen **Güllüsu**'dur (Oymakaya Köyü-Türkeli). Bu kaynaklardan aldığımız **Haciveli** (Aeginetes) ve "**Antikinolis**"in **Ginolu**'ya (Cinolis) uzaklıkları eşittir (60 stades). Bu durumda **Antikinolis**'in yeri **Güllüsu** ile tam örtüşüyor. **Güllüsu**'yu (Anticinolis) **Ginolu**'dan önde gösteren belgelere de rastladık. Örneğin Samuel Butler'ın "Bir Antik Coğrafya Atlası"ndaki (An Atlas of Antient Geography, Filedelfiya, ABD, 1844) Anadolu (Asia Minor) haritasında (sayfa XIII) **Kerempe** ile **İnceburun** arasındaki kentler **İlyasbey** (Callistratia), **İnebolu** (Abonitichos), **Haciveli** (Aeginetis), **Güllüsu** (Anticinolis) ve **İstefan** (Stephane) olarak gösterilmiş.

Ginolu, **Kerempe** ile **Sinop**'un ve **Güllüsu** (Anticinolis) ile **Haciveli**'nin ortasında olduğu gibi, **Abana** ile **Türkeli**'nin de ortasındadır.

Ezine Çayı da **Ginolu** ile **İnebolu**'nun ortasındadır.

Thomas Falconer:

"**İnebolu**'dan **Ezine Çayı** 150 stadia; **Ezine Çayı**'ndan **Ginolu** 150 stadia'dır"(*)

*) From Cinolis to the river Aeginetis 150 stadia. From the river Aeginetis to Cinolis 150 stadia (Arrian's voyage round the Euxine Sea, Londra 1805, s 67).

De J Correard'ın "**Karadeniz**" (Dans La Mer Noire) yapıtındaki (Paris, 1854) **Türkeli-Ginolu-Abana-İnebolu** uzaklıkları mil olarak şöyle (sayfa 309-310):

Aghios-Antonios (**Türkeli**)-Kinoglou (**Ginolu**) 8

Kinoglou (**Ginolu**)-Apana (**Abana**) 8

Anapa*(**Abana**)-Niopoli (**İnebolu**) 11,5

*) "**Apana**"nın burada "**Anapa**" olarak yazılmasını, kendilerine başvurduğumuz **Fransız** ve **Fransızca** bilen kişiler, yanlışlıkla "**Apana**" yerine yazılmış olduğunu düşündü.

Bu "terslik"i (**Apana-Anapa karışıklığı**) birkaç yerde daha gördük:

Bir bisikletli gezgin, 12 Eylül 2006 tarihli günlüğünde **Karadeniz**'de, **Azak Denizi** girişi sağ aşağısında turistik bir **Apana** kentinden söz ediyor: "**Apana** kentinin içinde bisikletle giderken, buranın **Rus** halkı için büyük bir turistik karargah (üs-base) olduğunu farkettim. Gerçekten de öyle..." (<http://userpage.fu-berlin.de/~tillheld/Caucasus/CaucasusTextonly.htm>). Bu İngilizce günlükte geçen **Apana** kentinin yerini Batı haritalarında "**Anapa**" olarak bulduk (günlükte üç kez Apana sözcüğü geçmesine karşın Anapa hiç yok).

Gareth Collins, 2. Dünya Savaşı'nda Karadeniz'deki Alman "Kafkasya Deniz Komutanlığı" merkezinin Ağustos 1942'de Maikop, Eylül-Ekim 1942'de **Anapa**... olduğunu belirtir. Yazar bu yazısında bu kente (**Anapa**) ikinci değişiminde "**Apana**" der: "Novorossisk ve **Apana** 8 Ekim 1943'te kuşatıldı..." (www.axishistory.com)

Osmanlı Arşivleri'nde de bu kentin adı **Anapa**'dır. Ama 24 Temmuz 1827 (29 Z 1242 H) tarihli arşivde **Trabzon**'un bir ilçesi sandığımız bu kent için hem **Anapa**, hem de **Apana** sözcüğü kullanılmış (kale için **Anapa**; kent için **Apana** olmalı): "Trabzon Valisi ve **Anapa** Muhafızı Hasan Paşa'nın muhafazasına memur olduğu kaleler ve mevakii sairenin takviye ve inşaatına dair vukubulan iş'arından bahisle bu babda müşarün-ileyhe ne yolda talimat verileceğine ve Şatırzade Osman Ağa'ya mirmiranlıkla **Apana Kaymakamlığı** tevcih edilerek Hasan Paşa'nın Trabzon'a avdetine dair" (Dosya 475, Gömlek 23307, Fon Kodu HAT). Son bilgi: Bu kentin **Rusça** yazılışının Rusça okunuşu "**Anapa**"dır.

8 Aralık 1888 (04 R 1306 H) tarihli **Osmanlı Arşivi**'nde bir **Apana**'ya daha rastladık: Arşivde, **Aynoroz** Yarımadası'ndaki (Athos-Yunanistan) **Apana Manastırı**'ndan söz ediliyor: "**Aynoroz** Adası zabıta kuvvetlerinin yetersizliğine binaen Lavra, Ayapavli ve **Apana** manastırları iskelelerine birer polis memuru tayiniyle, bunların senelik tahsisatlarının umum tahsisa ilavesi hususunda Zabıtiye Nezareti mütalaasının beyanı" (Dosya 1572, Gömlek 29, Fon Kodu DH.MKT).

Ahmet Gökoğlu, Güllüsu, Ginolu ve Haciveli kaleleriyle **İstefan**'ı şöyle anlatır (Paflagonya, Kastamonu 1952):

GÜLLÜSU: "Kale, **Abana-Çatalzeytin** Nahiyesi'nin karadan bir saat doğusunda, denizin kenarında ve **Coray** Köyü arazisi dahilinde, yüksekliği 15 m tahmin olunan tabii bir kayadan ibarettir. Tepesi keskincedir. Batısında parça parça kayalar vardır. Burada küçük bir liman bulunmaktadır. Eski zamanlardan beri insanlar küçük gemilerini bu limana çektikleri için, tabii kayadan faydalanarak, orasını iskan yeri yapmışlar ve kendilerini korumuşlardır" (s 160-161).

GİNOLU: "**Çatalzeytin**'in bir saat batısında olan bu kale, batıdan doğuya doğru denizin içine uzayan ve tahminen boyu 130; eni 39 m'yi bulan ve **Sürtüven Burnu** denilen tabii bir tepenin üzerine yapılmıştır. Kuzeyi tahminen 15 m yüksekliğinde dik kayalar halinde denize inmektedir. Diğer tarafları zayıf olduğundan sun'i sur ve burçlarla takviye olunmuştur. Bugünkü sur artıkları güney ve batı taraflarında bulunmaktadır. Kalenin ortasında moloz taşından harçla yapılmış bir su mahzeni bulunmaktadır. Bunun doğusunda ayrıca bir de bina enkazı vardır. Burası MÖ 4. yy'da meskün ise de bugün ayakta duran kale, bir **Osmanlı** eseridir" (s 161).

HACİVELİ: "**Abana**'nın bir saat doğusundaki **Haciveli** Köyü'nde bulunan kale, denizin içine doğru uzanmış tabii bir kayadan ibarettir. Üç tarafı deniz; yalnız bir yanından kara ile bitişmektedir. Vaktiyle etrafında moloz taşından harçla yapılmış duvarlar olduğu bugünkü artıklarından anlaşılmaktadır. Buranın batısında küçük bir liman vardır. Zaten kale, bu limanı korumak için tesis olunmuştur" (s 161).

İSTEFAN: "Burası, bugünkü **Ayancık**'ın batısında ve **İstifan Burnu**'nun güneydoğusunda bulunmaktadır. Üç tarafı tepe, bir yanı da denizdir. Eski iskân yeri **İstifan Burnu** ile bu tepeler arasındaki küçük limanın kenarında bulunuyordu. En geç MÖ 6. yy'da kurulmuştur (...). Osmanlılar çağında bu eski iskân yerinin yakınında **Ayancık** inkişaf ediyor ve 1312 Hicri (1895) yılına kadar da İstifan adını muhafaza ediyor. **İstifan** 1284 (1868) teşkilatına kadar **Kastamonu**'ya tabi bir kadılık iken, aynı tarihte ilçe olarak **Sinop**'a bağlanıyor" (s 19).

Bilge Umar Ginolu'yu şöyle tanımlar:

"Yarımadadaki (Ginolu) **İlkçağ** ve **Ortaçağ** kentciği surlarla çevrili idi. Kıstakta, surların anıtsal propylon'lu (ön kapı) bir girişi vardı. **İlkçağ** surlarından ve propylon'dan şimdi temel üstünde görünür parça kalmamıştır. Kent alanında toprak düzeyi çok bol tarihsel keramik kırığıyla karışık ise de, orada görülen kalıntılar yalnız **Geç Bizans** Çağı'nda yarımada kentini çeviren toplama taşla örülmüş zevksiz bir sur duvarının parçaları ve böylece çevrili bölümün orta yerinde, yine aynı çağdan, aynı teknikle yapılmış kare planlı küçük bir yapının temel üstü bölümüdür. Yapı, içi girilmez bir çalılıkta örtülü olduğundan, içinde inceleme yapılamıyor. Burada, sur dışı nekropolis'te İÖ 6. Yüzyıl yapıtı arkhaik bir mezar stel'i bulunmuştur" (Paphlagonia, İstanbul, s 21)

Yard. Doç. Dr. **Erdal Eser**'den **Ginolu**:

"...Bölge tarihçesine bakıldığında 9. yüzyılla birlikte, **Bizans** İmparatorluğu'nun **Anadolu**, **Akdeniz** ve **Karadeniz**'de toparlandığı anlaşılmaktadır. Bu yayılma siyaseti nedeniyle, yerleşmelerin güçlendirilmiş olması varsayımı ve bir **Bizans** depo görevlisine ait mühür buluntusu, 11. yüzyılda yerleşimin canlı olması; fazla veri bulunmama ile birlikte **Kinolis Kalesi**'nin inşa tarihinin, 9-11. yüzyıllar olarak

önerilmesini mümkün kılmaktadır (Ginolu, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2004, sayı: 2, s 181).

Erdal Eser, fotoğraf ve çizimlerle de desteklediği 23 sayfalık bu incelemesinde, araştırmacı **Ansgar Belke**'nin **Ginolu Kalesi**'nde **Santa Maria** adlı bir kilisenin varlığını ve Ginolu'da, depo sorumlusu (Horeiaros) adına kazınan bir **mühür**ün St. Petersburg Hermitage Müzesi'nde (ABD) bulunduğunu yazdığından da söz ediyor.

Araştırmacı **Esat Kaplan** (Çatalzeytin 1973), **St Petersburg Türkiye Başkonsolosluğu** ve **St Petersburg Hermitage Müzesi**'yle yaptığı yazışmalar sonucu, bu mühüre ilişkin bilgiye 2015'te ulaştı. Kurşun mühürün ön yüzünde **Noel Baba**'nın, elinde **İncil**'le kabartma büstü (rolyef); arka yüzünde de "**Dominikos Oraiaros Kinoleos**" (Ginolu Tahıl Müdürü Dominikos) yazısının Yunancası var* (Çatalzeytin Mektubu Gazetesi, 31 Ağustos 2015).

*) **Esat Kaplan**, 11. yy'a ilişkin bu "**Tahıl Müdürü Dominikos**"a ilişkin bir mühür daha ortaya çıkardı: **İstanbul Arkeoloji Müzesi**'ndeki bu mühürü ilk kez **Paris Sorbonne Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Jean-Claude Cheynet** yayımladı. **Cheynet** araştırmasında, 10. yy'ın sonu ve 11. yy'da **Konstantinapolis**'in (İstanbul) "**Gıda Tedarik Zinciri**"ni anlatırken değindiği mühür, **St Petersburg Hermitage Müzesi**'ndeki mühürün bir benzeri (kopya).

Per Minas Bijişkyan'ın, "Karadeniz Kıyıları Tarihi ve Coğrafyası" adlı yapıtından (daha önce anıldı) 1817'nin **Ayandon** ve **İstefan**'ı:

AYANDON: "Ay Andon namına eski bir kilise ve evler ihtiva eder. Buraya gemiler yalnız yazın yanaşabilir" (s 26).

İSTEFAN: "**Ayandon**'a on iki mil mesafededir. Buradaki burun kuzeye doğru uzanmış olduğundan, limanı emniyetli değildir. Yalnız bazen yazın gemi durabilir. Burada eski bir kale ve büyük bir **Rum** kilisesi gördüm. Kaleye, putperestlik zamanında da **İstefane** denilirdi ki, bu isim, banisinin adından neşetemiş olmalıdır" (s 26).

İstefan (Çaylıoğlu) ve **Ayandon** (Hamamlı) bugün köydür. **Ginolu** köy bile değildir. Muhtarlık **Konaklı**'dadır (Ginolu Camisi ile Konaklı Merkez Camisi arası karayoluyla 2.800 metredir!). **Antikinolis** (Güllüsü) de köy değildir. **Oymakaya** köyüne bağlıdır (Türkeli). **Haciveli**, oturanı çok azalmakla beraber köy (muhtarlık) olarak kalabilmiştir (bugün **Abana**'nın mahallesidir).

Osmanlı Arşivleri'nde **Ginolu** 1696, 1729(*),1744, 1784, 1796, 1800, 1801, 1843, 1844, 1845, 1846, 1849, 1850, 1851, 1853, 1854, 1855, 1856, 1858, 1859(**), 1860, 1861, 1862, 1863, 1865, 1866, 1867, 1881, 1883 ve 1886'da ilçedir. Yırtılma ya da yapışma nedeniyle tarihi belirlenemeyin 1696'dan eski birçok arşivde de Ginolu ilçedir.

*) Osmanlı Arşivi, 26 Temmuz 1729 (29 Z 1141 H): "**Kastamonu**'nun **Kinetli** (Ginolu) kazasına tabi **Çatalzeytin** İskelesi'yle civarında camii olmadığından Hacı Velizade Hacı Mustafa tarafından bir camii bina etmesi için İzn-i Hümayun talebi" (Dosya 99, Gömlek 4934, Fon Kodu C..EV).

) Osmanlı Arşivi, 26 Kasım 1859 (29 R 1276): "Sinop**'un **Ginolu Kazası** zaptiye neferlerinden Köleoğlu Ali'nin kaza müdürünün konağındaki sandıktan para çalarak konağı yakması sebebiyle müebbeden kürek cezasına çarptırıldığı" (Dosya111, Gömlek 96, Fon Kodu A.}MKT.MVL).

Raif Bulut (Ginolu, 1934):

"**Osmanlı** burayı (Ginolu) ilçe yaptığı zaman, **Firistay** (Köklüce) da bucak yapılmış" (AG Nisan-Mayıs 1998).

Zeki Yılmaz (Çatalzeytin-Köklüce, 1939):

"Babaannemin babası **Bahçivan Reis Mehmet**, **İstanbul Küçüksu**'da ezan okurken padişah **Beylerbeyi Sarayı**'ndan duyuyor ve 'Bana bu ezan okuyanı bulun!' diyor. Reis Mehmet 'muezzin' değil, 'bahçivan'mış. Buluyorlar. Padişah Reis Mehmet'e bir kez daha ezan okuttuktan sonra, 'Dile benden ne dilersin?' diyor. O da

Firistay'ın (Köklüce) bucak yapılmasını istiyor. Çevre köylerde cami yokken, bizim köyde cami varmış. **Hacıyüzbaşı Ahmet** (1839) yaptırmış" (özel söyleşi).

Mehmet Akman (Köklüce, 1929):

"Benim çocukluğumda **Firistay** (Köklüce) **Nahiye Müdürlüğü** Konağı duruyordu. Ahşaptı. 1940 öncesi yıkıldı" (özel söyleşi).

Kaynaklarda "**Ginolu**"nun **Geynolu, Cimolis, Cinolis, Kimolis, Kinetli, Kinla, Kinoğlu, Kinoli, Kinogly, Kenoli, Kinolis, Kinoles, Kinoly, Kinuli, Keynolu, Quinori, Quinoli** olarak da yazıldığını gördük.

Çatalzeytin, Akçay'ın getirdiği kum-çakıl-kilin deniz kıyısında bir düzlük oluşturmasıyla büyümeye başlar. 1600'lerden beri birçok kez ilçe olan **Ginolu**'nun; **Ginolu**'nun bucağı olan **Köklüce**'nin (**Firistay**) ve tecimsel alanda büyümüş **Kavakören**'in (Mamlay) önüne geçmiştir.

Osmanlı Arşivlerinde 1892'de **Çatalzeytin**'in bucaklık (müdürlük) yapılması istenir.

1 Aralık 1892 (11.05.1310 H):

"**İnebolu** Kazası'na bağlı **Çatalzeytin** Karyesi'nin büyüklüğü ve mükemmel bir iskelesi bulunması hasebiyle bir **müdürlük** teşkiliyle masrafları kendilerince karşılanmak üzere bir **telgraf ve postahane** ve **Rüşdiye** mektebi açılması" (Dosya 2026, Gömlek 80, Fon DH.MKT).

31 Ekim 1893 (20.04.1311 H):

"**İnebolu** Kazası'na tabi **Çatalzeytin** Karyesi ahalisinin, köylerinin **nahiyeye** çevrilmesi, mektep, telgraf ve posta merkezi inşa edilmesi yolundaki taleplerinin **Kastamonu Vilayeti**'ne havalesi.

Çatalzeytin'in 1909'da kısa süreli bir **bucaklığı** var.

Osmanlı Arşivi 18 Mart 1909 (25.02.1327 H):

"**Kastamonu**'nun **Çatalzeytin Nahiyesi**'nin kazaya tahviline lüzum olmadığı gibi **Kenpoli** Karyesi'nde de liman inşasının uygun bulunmadığı ve **Çatalzeytin** ile civar ormanlarından imtiyaz suretiyle kereste imali için bir muamele-i resmiye olmadığı için **İnebolu** Kazası Meclis-i İdaresi'nden gelen mazbatada bildirildiği" (Dosya 2770, Gömlek 71, Fon DH.MKT). Buradaki "**Kenpoli**" "**Ginolu**"dur. 5 Mayıs 1909'da (14 R 1327 H) **Çatalzeytin** "köy"dür.

10 Aralık 1910 (07.12.1328 H):

"**İnebolu**'nun **Ayazmad ve Küre** nahiyelerinin kaza, **Çatalzeytin ve Evreniye** Keşrek köylerinin nahiye haline getirilmesi hakkındaki talep ve gönderilen haritanın inceleneceği.

Cemil Polatsoy'un (**Abana** Kaymakamı 1945-1948) yazdığı bir "rapor"da (Varol Yazgan'dan alındı) "1327'de (1909) **Çatalzeytin**, etrafındaki 23 köy ile birleşerek **Abana** Bucağı'ndan ayrılarak yeni bir bucak olmuş ve **İnebolu**'ya bağlanmıştır" diyor.

Nurettin Peker (1892) de "24 köyle 1911'de **Çatalzeytin Bucağı** kurulmuştur" diyor (**Abana Gazetesi**, 15 Nisan 1978).

Nurettin Peker'in yukardaki görüşlerini doğrulayan bir belgeye rastlamadık (1909'la 1914 arasında **Çatalzeytin** "köy"dür).

Çatalzeytin 1914'te "**bucak**" olur.

2 Mayıs 1914 (06.06.1332 H):

"**İnebolu** Kazası'nın, **Çatalzeytin** Köyü'nde ve **Ayancık** Kazası'nda **Ayandan** ismiyle nahiye teşkili" (Dosya 3, Gömlek 78, Fon DH.İ.UM.EK).

7 Kasım 1914 (18.12.1332 H):

"Yeni teşkil olunan **Gerze** kazası ile **Çatalzeytin** ve **Ayandon** nahiyeleri için istenen İdare-i Umumiye-i Vilayat, Sulh Hakimleri, Belediye ve Damga Kanunları ile

iki cilt düsturun gönderildiği, bedelinin irsali halinde diğer ciltlerinin de gönderileceği” (Dosya 87, Gömlek 44, Fon DH.İD).

Ayandon'un nerede olduğunu bulmakta zorlandık. **Ayandon**, **Türkeli**'nin 2 km kadar güneyindeki bugünkü **Hamamlı** köyüdür. **Türkeli Çayı**'nın (Ayadın Deresi) kıyısındadır.

Osmanlı arşivlerinde **Ayandon**'da 1850 ve 1960'larda da birçok geminin yapıldığı yazılı(*). Bundan, 1860'larda bile **Ayandon**'un deniz kıyısında olduğu anlamını çıkarıyoruz. Demek ki o zaman, bugünkü **Türkeli**'den **Ayandon**'a dek, uzunluğu en az 2 km'ye varan bir 'koy' vardı. **Türkeli**, bu koyun dolup, üzerinde yaşanılacak bir düzlük oluşunca hızla büyümeye başlar.

*) 9 Mart 1860 (15.08.1276 H) tarihli **Osmanlı Arşivi** şöyle der: “**Abanalı** Hacı Hasan oğlu Hacı Mustafa Kaptan'ın kullandığı **Ayandon**'da inşa olunan gemiye sened-i bahrî verilmesi” (Dosya No:151, Gömlek No:12 Fon Kodu: A.}DVN).

Ayandon'da oldukça eski bir cami (1827) ve bugün kullanılmayan çok eski bir hamam var (bugünkü **Hamamlı** adını bu hamamdan aldığı anlaşılıyor).

Bugünkü **Türkeli**'nin bulunduğu yer eski haritalarda “**Antonios Burnu**”dur. Daha yeni haritalarda “**Ayandon Burnu**” olarak geçer. Osmanlı'daki adı **Yarna**'dır. Bucaklıkla beraber “**Gemiyani**” adını alır. **Gemiyani** adı, burada gemi yapıldığından değil, kıyıda batık bir gemi bulunduğu için verilmiştir. Sonra adı “**Türkeli**” olur.

1922'de TBMM kararıyla **Ayandon** adının Türkçe olmaması nedeniyle bucaklık **Türkeli**'ye kaldırıldı.

8 Mayıs 1935'te bucaklığın **Helaldı**'ya (Güzelkent) kaldırılması kararı çıktı:

“**Ayancık** Kazası'na bağlı **Türkeli** Nahiyesi merkezinin **Gemiyani** köyünden **Helaldı** köyüne nakli” (Cumhuriyet Arşivi, Sayı 11317, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer 95.12..6).

10 gün sonra **Gemiyani**'nin bucaklığının kalkmaması kararı çıktı (**Helaldı**'nın bucaklık kararı da kaldırılmış olabilir).

Cumhuriyet Arşivi 18/5/1935:

“**Sinop**'un **Ayancık** İlçesine bağlı **Gemiyani** köyünün nahiye merkezi olarak kalması” (Dosya 2.BÜRO, Fon Kodu 490..1.0.0, Yer No: 507.2034..2).

Bu arada 1940'ta **Güzelkent** (Helaldı) “bucak” olarak karşımıza çıkıyor.

Cumhuriyet Arşivi 13 Aralık 1940:

“Sinop ili **Türkeli** nahiye merkezinin, **Helealdı** köyünden **Gemiyani** köyüne nakli” (Sayı 16291, Dosya Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No: 143.39..14).

Sinop 1973 İl Yıllığı'na göre o yıl (1973) **Helaldı** (Güzelkent) bucaktır:

“**Helaldı** Bucağı'ndaki kereste fabrikası, yörenin yegane ekonomik gücüdür” (s 57).

Birçok kaynak, **Helaldı Bucağı**'nın 9 köyü olduğunu yazıyor: **Yusuflu, Direkli, Düzköy, Karabey, Akçabük, Taşgüney, Kayabaşı, Ayaz ve Keşköy**.

Güzelkent'in (Helaldı) bir de ilçeliği var.

Cumhuriyet Arşivi, 1 Nisan 1959:

“**Sinop**'un **Helaldı** İlçesi'ne bağlı Gürey, Hümer ve Tenetür köylerinin **Ayancık** ilçesine bağlanması” (Sayı: 31112, Dosya Fon Kodu 11.1.0, Yer 275.9..17).

İstatistik Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı **1965** ve **1985** Genel Nüfus Sayımı'nda “**Helaldı Bucağı**” ve köylerinde oturanların sayıları görülebiliyor.

Ama, **Güzelkent** ve dolayında görüştüğümüz yaşlı kişilerden hiçbiri buranın geçmişte bucak ya da ilçe olduğunu bilmiyor!

Güzelkent'in (Helaldı) “**Antik Çağ**”daki adı, hiçbir kaynakta belirtilmemesine karşın, bizce **Colussa**'dır (Colossa). Onlarca harita ve kitapta **Colussa**'yı **Güzelkent**'in yerinde (“**Güllüsu**” olarak saptadığımız **Anticinolus**'la **İstefan**'ın arasında) gördük.

Colussa (Güzelkent), Antik Çağ başlarında **İnebolu**'dan da öndedir. Kimi kaynaklarda **Kerempe** ile **İnceburun** arasındaki en önemli üç kent **Ginolu**, **Güzelkent** ve **İstefan**'dır (Cinolu, Colussa ve Stephane*). Kimi tarihçiler **Colussa**'yı "**İnebolu**" olarak algılıyor. Örneğin Peter Edmund Laurent, "Antik Coğrafya" adlı yapıtında **İnebolu**'nun **Aboni Teichos**'tan önceki adının "**Colussa**" olduğunu yazıyor(**). Bu, kesinlikle yanlıştır. Özellikle **İnebolu** adının **Aboni Moenia** olarak gösterildiği kimi haritalarda **İnebolu** ile **İstefan**'ın adları birbirlerinin yerlerinde gösterilmiş. Laurent'i (bu yanlışı yapan öteki kişileri de) bu haritalar yanıltmış olabilir.

*) Par Arrien, "Karadeniz'de Uzun Bir Deniz Gezisi" ("Le Priphe De La Mer Noire) adlı yapıtında (Paris, 1860), **Kerempe** ile **İstefan** arasında yalnızca iki kent sayar: **Ginolu** ve **Güzelkent** (Helaldi). Daha sonra bu kentlerin arasına şunları da koyar: **İlyasbey**, **Doğanyurt**, **Özlüce**, **İnebolu**, **Haciveli** ve **Güllüsu**. Bu kentlerin kitaptaki yazılışları şöyle: Birinci sıralama: "**Carambis**, **Cinolis**, **Colussa** et **Stéphane**" (s 404). İkinci sıralama: "**Callistratia**; **Zéphyrium**; **Garium**; **Aboni-Teichos**; **Aeginètes**; **Cinolis**; **Anticinolis**; **Colussa**; **Stéphane**" (s 409).

) "Aboni Teichos**, previously called **Colossa**, afterwards denominated **Ionopolis**" ("An Introduction to the Study of Ancient Geography", Londra 1830, s 210).

Antik Çağ başlarında **Güzelkent** (Colussa) öndedir. Daha sonra **Güllüsu** (Anticinolis) öndedir. Sonrasında **Ayandon** ve en sonra da **Türkeli** öne çıkar. Güzelkent ve Güllüsu Türkeli'ne 4'er km; bugünkü adı Hamamlı olan Ayandon da 3 km uzaklıktadır.

Burada, **Güllüsu** ile **Türkeli** arasındaki **Gündoğdu** Köyü'nden (Kirtoz) de söz etmek gerekecek: **Türkeli**'nin 2 km batısındaki **Gündoğdu** Köyü (Kirtoz), 1940'larda tecimsel yaşamda **Türkeli**'den öndedir. 1946'da İlk deniz motorunu (motorlu deniz taşıtı) ve yumurta tüccarlarını **Türkeli**'den önce **Kirtozaltı**'nda (**Gündoğdu**) görüyoruz.

Murat Akın (Sarı Murat, Türkeli, 1947):

"Ben **Turhan** Köyü'ndenim. Babamlar alışverişe **Ayandon** ve **Türkeli** üzerinden **Kirtozaltı**'na (Gündoğdu) gidermiş. Tuz, gaz, şeker, kumaş, kapı kilidi gibi gereksinimleri oradan karşılarlarmış. Benim çocukluğumda bile **Kirtozaltı** canlılığını koruyordu. Babamla Kirtozaltı'na alışverişe gittiğim var. **Kirtozaltı**, **Türkeli**'den büyüktü" (özel söyleşi).

Ali Demircan (Türkeli 1959):

"Benim çocukluğumda **Ayandon**'da (Hamamlı) **1 manifaturacı**, **5 kahve** ve **5 bakkal** vardı. Bugün 1 kahve ile 1 bakkal var" (özel söyleşi).

Ayandon 1530'da ilçedir. Osmanlı Arşivleri'ne göre **Ayandon** 1679'da ilçe, 1700, 1755 ve 1777'de bucaktır. 1780'de ilçedir. 1785, 1794 ve 1820'de bucaktır. 1833, 1834, 1835, 1838, 1839, 1840, 1844, 1845, 1848, 1849, 1850, 1851, 1853, 1854, 1855, 1856, 1858, 1859 ve 1860'ta ilçedir. 1860'taki kısa bir bucaklığın ardından 1861, 1862, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868 ve 1884'te ilçedir. 1897, 1914, 1915 ve 1916'da bucaktır.

Türkeli 1957'de ilçe oldu.

Osmanlı Arşivleri'ne göre **İstefan** 1767, 1787, 1791, 1801, 1815, 1816, 1818, 1819, 1839, 1849, 1840, 1844, 1845, 1849, 1850'li yıllar, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 v 1891'de ilçedir(*)).

*) 69/1'i **Zeliha Ay Kurumlar** (Kastamonu 1982) ve 69/2'si de **Neslihan Aral**'ın (1980 Nevşehir **Erciyes** Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (2006) olan "**Kastamonu Şer'iyye Sicili** (H 1210-1211=1795-96)" çalışmalarında **İstefan**'ın adı "**Sahil**", "**Nefs-i Sahil Nâm-ı Diğer İstefan**" ve "**Kaza-i Sahil Nam-ı Diğer Estegan**" olarak geçiyor. Daha çok vergileri içeren bu iki araştırmaya göre 1795-96'da **Kastamonu Sancağı**'daki ilçeler ("Sicilde Adı Geçen Kastamonu'ya Bağlı" Kazalar): **Akbörk**, **Akyaka**, **Anapa**, **Araç**, **Asurek**, **Ayandon**, **Azdavay**, **Bornat**, **Boyabat**, **Boyalı**, **Çaklı**, **Çanlı**, **Çegane**, **Çekline**, **Cide**, **Daday**, **Devrekâni**, **Dünkan**, **Durağan**, **Eflani**, **Gerze** (Gereze), **Ginolu**, **Girne**, **Gökçeagaç**, **Göl**, **Göni**, **Gün Hadid**, **Hanlı**, **Hoşalay**, **İnebolu**, **İstefan**,

Keçonos, Kızılbel, Küre-I Cedid, Küre-I Hadid, Küre-i Nühas, Mergüze (İhsanğazi), **Sahil, Saray** (Zaray), **Sinop, Sirt** (Sart = "İğdir" olabilir), **Süzey, Sorgun, Taşköprü, Tongan, Viranşehir, Yörükan-ı Araç** (Araç), **Zaray, Zarı** ve **Zerzana**. Bu ilçeler arasında adını hiç duymadığımız yerler var. Ayrıca bugün bir **Rus** kenti olan (o dönemde **Trabzon**'un bir ilçesi sandığımız) **Karadeniz** kıyısındaki **Anapa** da **Kastamonu**'nun ilçesi olarak gösterilmiş (Anapa'ya ilişkin bir dipnot önceki sayfalarımızda da var). Bu araştırmada **Anapa Kalesi** için **Kastamonu**'dan "amele asker", kereste ve kömür yollanması gibi konularda 11 sayfada **Anapa** adı geçiyor.

Osmanlı Arşivi 15 Mart 1839'da (29.12.1254 H) **Ayancık** ilçe görülüyor:

"**Ayancık Kazası**'nın altı aylık tahsilat ve sarfiyatını mübeyyin defter" (Gömlek 8370, Fon C..DH).

Ama, "**O Ayancık**"ın "Bu **Ayancık**" olmadığını sanıyoruz.

Osmanlı Arşivi 31 Ekim 1843 (07.10.1259 H):

"**Hüdavendigar** Sancağın'da bulunan **Ayancık Kazası** ilerigelenlerine isabet eden masârifat akçesinin tevzi ve istihsali hususunda emirname-i sami gönderilip gönderilmediğinin kimsenin malumu olmadığına dair Mehmed Arif'in yazısı (Dosya 8, Gömlek 14, Fon A.}MKT).

Buradaki "**Hüdavendigar**" "**Bursa**"dır. **Bursa**'da bir "**Ayancık Kazası**" var. **Bandırma**'da (Balıkesir) da bir "**Ayancık Nahiyesi**"ne rastladık (bu ikisi tek bir yer olabilir).

1850, 1853, 1865 ve 1867'de de **Ayancık** ilçe görülüyor. Bu "ilçe **Ayancıklar**" da büyük olasılıkla **Bursa**'daki **Ayancık**'tır. İlerde bunları açıklığa kavuşturabileceğiz.

Arşivlere göre **Ayancık** 1881'de **İstefan İlçesi**'nin merkezidir(*).

*) **Osmanlı Arşivi**, 26 Ekim 1881 (03.12.1298 H): "**Kastamonu**'ya tabi **İstefan Kazası**'nın merkezi olan **Ayancık**'ta deniz kenarında bulunan boş arazi üzerine bina inşasına ruhsat verilmesi" (Dosya 840, Gömlek 67547, Fon Kodu İ..DH).

1882'de ilçe merkezi yine **İstefan**'a geçer.

1884'te **Ayancık** bucaktır (ilçe Ayandon. **İstefan**'ın ilçeliğinin bir süre için kaldırıldığı anlaşılıyor(*)).

*) **Osmanlı Arşivi**, 10 Mart 1884 (13.05.1301): "**Ayandon Kazası**'na bağlı **Ayancık Nahiyesi** Rum ahalisi için bir kilise inşası (Dosya 910, Gömlek 72297, Fon Kodu FKA.MKT).

10 Ağustos 1887'de (20.11.1304 H) **Ayancık, İstefan İlçesi**'nin merkezidir:

"**Sinob Sancağı**'nda **İstefan Kazası** merkezi olan **Ayancık İskelesi**'nde ahaliden mürekkebi bir şirket akdiyle bir çeşme ve bir hamam inşasına dair tahrirat" (Dosya 1640, Gömlek 40, Fon Kodu ŞD).

26 Aralık 1889'da (03.05.1307 H) "**Sinob Sancağı**'na muzaf **Estefan Kazası**'nın **Ayancık** namıyla yadı" (anılması) kararı çıkıyor (Dosya 98, Gömlek 5849, Fon Kodu: İ..ŞD).

15 Mart 1891 (04.08.1308 H):

"**Brana ve Sinop**'a bağlı **Ayancık Kazası**'ndaki tabur merkezlerinde **telgraf şubesi** tesisi" (Dosya 63, Gömlek 53, Fon Kodu MV).

1893 ve sonrasında **Ayancık** kesintisiz "ilçe"dir.

1893'te **Ayancık**'ta polis düzeni de kurulur. O yıl (1893) **Ayancık**'ın 19 köyünde ilkokul vardır.

Osmanlı Arşivi 2 Ekim 1893 (20.03.1311 H):

"**Kastamonu Vilayeti Ayancık Kazası** dahilinde ondokuz köyde açılan mekteb-i ibtidaiyelere tayin olunan muallimlerin isim cetvelinin takdimi" (Dosya 84, Gömlek 14, Fon Y..MTV).

1937'de **Ayancık**'ta elektrik düzeni kurulur ve 30 Ağustos'ta açılışı yapılır (Cumhuriyet Arşivi).

Sinop'un **Kastamonu**'nun sancağı olduğu dönemlerde ilçe olan **İstefan, Ayandon, Ginolu, Abana** ve **Evrenye Sinop Sancağı**'na bağlıdır ("köy" ya da "bucak" olarak son üçü 1869 ve sonrasında **İnebolu**'ya).

İstefan (Çaylıoğlu) bugün aŖevi, otel-pansiyon gibi hiçbir kuruluŖu olmayan, **Ayancık**'a 12 km'lik karayoluyla bağlı, büyük limanlı bir köydür.

Hacıveli, Ginolu, Ayandon ve **İstefan**. Bu kentlerin yazgısı bir: Yakınlarındaki akarsuların ağızları bir zamanlar koy'du (körfez). Bu koyların zamanla dolması ve deniz kıyısında daha iyi yaŖanılabilecek birer düzlük oluŖması nedeniyle **Abana, Çatalzeytin, Türkeli** ve **Ayancık** ne çıkararak bu eski kentler haritalardan silindi.

Bir saptama daha yapalım: **İstefan** (Çaylıoğlu) **Kolussa** (Güzelkent-Helaldı), **Ayandon** (Hamamlı) **Anticinolis** (Güllüsu) **Cinolis** (Ginolu) ve **Aeginetes** (Hacıveli). Bu kentler, çoğu **Osmanlı** döneminde de varlıklarını sürdüren, **Antik ađ**'ın bölgemizdeki önemli kentleridir. **İnebolu** (Abonitichos) her zaman var. Ama **İnebolu**'nun gösterilmediği kimi haritalarda, ayrı ayrı da olsa, bu kentlerin tümü var!

Hacıveli zerine son bir not dŖelim: **Abana**'nın hızlı büyümesi nedeniyle Hacıveli, **Osmanlı** döneminde bucak ve ilçe olamamıŖtır (Osmanlı Dönemi'nde **Abana**'nın 10'dan çok ileliği var).

(Hayati Tahsin Yılmaz ("Abana Belgeseli" 2. baskı alıŖması)